

Reel. 2/11/50 Mr 7g
No 55g

G.5/4941/515.

GEHEIM.

CANBERRA, 31 October 1950.

*Zijne Excellentie's missive aan mijn
vader de Adf. Nf. 001.27 - 11-50 m
2629/EIV.*

Nieuw-Guinea.

Met verwijzing naar Uwer Excellentie's missive d.d. 12 September j.l. ASPZ, No. 84723-6865 G.S./901, inzake de Ambassadeurs Conferentie met betrekking tot Nieuw-Guinea, heb ik de eer Haar het volgende te berichten.

Uit het verslag van de gehouden besprekingen, blijkt mij dat o.a. de vraag of het Nieuw-Guinea vraagstuk in Australië al dan niet een zaak is van partijpolitiek te berde werd gebracht. Minister van Kleffens betoogde onder meerdere, dat voor dit onderwerp in alle kringen een levende belangstelling aan de dag gelegd wordt. Dit laatste is ongetwijfeld juist, hoewel ik mij afvraag hoe diep deze belangstelling werkelijk gaat, en anderzijds of die belangstelling in alle kringen ons even welgezind is. Ik moge in dit verband herinneren aan de houding van de vakverbonden in de afgelopen jaren tijdens de Indonésische kwestie. De meest anti-Nederlandse bonden hebben zich tot duaverre, voor zover mij bekend, niet over de Nieuw-Guinea kwestie uitgelaten, doch ik ben voorshands niet geneigd aan te nemen dat die eventueel het Nederlandse standpunt zullen steunen. Voorts zij gewezen op de houding van de Australische Raad van de Wereldraad van Kerken.

Teneinde tot een dieper inzicht te komen van deze vraag, zou ik die van een geheel andere zienwijze willen benaderen. Bij een beschouwing van de mogelijke Australische houding in een bepaald vraagstuk van buitenlandse politiek, dient een onderscheid gemaakt te worden tussen drie partijen: a) de grote massa van het Australische volk; b) het handjevol politici, dat tenslotte de buitenlandse politiek maakt; en c) de vakverbonden.

a) Ik geloof zonder meer te mogen zeggen, dat het Australische volk Nederland goed gezind is. Dit geldt niet alleen heden ten dage, doch was voor zover mij bekend eveneens het geval in vroeger jaren toen Nederland het hier hard te verduren had tengevolge van de houding van de Unions en de Labour Regering. Van deze welgezindheid van het Australische volk is bij meer dan een gelegenheid gebleken. Ik dank daarbij aan de vriendelijkheden getoond bij het bezoek van de "Kortenaar", bij de sympathieke berichten, die nu en dan in de pers verschijnen over het een of andere Nederlandse emigrantengesin, bij de hartelijke ontvangst van Nederlandse emigranten en tenslotte, hoe vaak worden niet alleen aan ons, doch ook aan andere Nederlanders hier te lande, verontschuldiging geuit over het anti-Nederlandse bewind van de voormalige Labour Regering.

Door zijn ligging heeft de Australische bevolking echter weinig contact met de buitenwereld en de belangstelling voor internationale vraagstukken en voor de buitenlandse politiek is gering. Bovendien mag niet vergeten worden, dat Australië eerst sedert een tiental jaren een eigen buitenlandse politiek voert. Tot 1936 behoorden de buitenlandse betrekkingen tot de competentie van het Prime Minister's Department. Die betrekkingen werden behalve in Londen, waar een Australische Hoge Commissaris was gevestigd, behartigd door het Foreign Office en door de Britse buitenlandse dienst. Zelfs na de oprichting van een afzonderlijk Department External Affairs, was van een eigen buitenlandse politiek en van een eigen buitenlandse vertegenwoordiging aanvankelijk ternauwer-

Zijner Excellentie,
De Heer Minister van Buitenlandse Zaken,

OPGEBORGEN IN
DOOR 11094

nood sprake. De eerste Australische post in het buitenland was Washington, opgericht in 1939/40, gevolgd door Ottawa in 1940, en Tokio in 1940/41. Het Departement bestond oorspronkelijk uit een half dozijn ambtenaren en is eerst sedert de oorlog tot ontwikkeling gekomen. Het beschikt evenwel over een gering aantal ambtenaren van de Buitenlandse Dienst met enige ervaring van belang; een ambtenaar, die vanaf de oprichting in dienst is d.i. dus sedert tien/twaalf jaren is zeer "senior". Het Departement, noch de Buitenlandse Dienst hebben enige traditie en bitter weinig ervaring. Het gezag van het Departement is niet hoog; op andere departementen wordt als regel laatdunkend over het Department of External Affairs gesproken.

Ook het contact van dit Gezantschap met Australische autoriteiten op ambtelijk/technisch niveau is steeds van de meest aangename aard. Zo zijn b.v. de aanrakingen met het Department of Immigration steeds van hartelijke aard; afgezien van de emigratiepolitiek, wordt dit Departement nu en dan benaderd om de belangen van de een of andere individuele emigrant te behartigen; vrijwel zonder uitzondering wordt dan steeds meer dan de normale hulp en medewerking verleend. Ik moge voorts in herinnering brengen de zeer oculante houding, die op Australisch technisch niveau werd ingenomen tijdens de onderhandelingen eind 1948 over de Nederlands-Australische schuldovereenkomst, bij welke gelegenheid de desbetreffende Australische ambtenaren zich bepaaldelijk uitsloofden het schuldbedrag zo laag mogelijk te stellen en zonder aarzeling vele miljoenen ponden van hun vorderingslijsten lieten verdwijnen.

Ik geloof anderzijds dat wij ons moeten hoeden voor hoge verwachtingen van daadwerkelijke steun voor het Nederlandse standpunt in de Nieuw-Guinea kwestie van de zijde van de Australische bevolking. In de jaren 1945-1949, bestond m.i. dezelfde sympathie voor Nederland als heden ten dage, doch ook toen heeft het Australische publiek nimmer op actief demonstratieve wijze aan zijn Regering doen blijken van afkeuring van de Australische buitenlandse politiek. Die politiek werd gevoerd door de H.H. Chifley, Dr. Evatt en Burton enerzijds en door de "wharfies" anderzijds. De Australische houding ten opzichte van de Nieuw-Guinea kwestie zal zonder twijfel, evenals in de Indonesische kwestie, worden uitgemaakt door Regering en Parlement en door de Unions, indien die zich, om welke reden dan ook, daartoe op dat ogenblik geroepen mochten voelen.

De vraag is m.i. derhalve niet in de eerste plaats wat zullen de reacties van het Australische volk zijn, doch welke houding zullen Regering en Parlement innemen.

- b) Ik zou mij niet willen wagen aan enige voorspelling terzake, doch het kan zijn nut hebben, wat ik zou willen noemen de politieke top nader in ogenschouw te nemen. Betoogde ik hierboven dat op ambtelijk/technisch niveau de betrekkingen met de Australische Regering steeds van aangename aard zijn geweest, zo zou ik anderzijds willen stellen dat iedere aanraking op politiek gebied, ook onder de Regering Menzies, steeds eerder stroef en achterdochtig is geweest. Ter illustratie moge dienen dat het Department of External Affairs toch in de afgelopen maanden meer dan eens de gelegenheid heeft gehad om door een gebaar te laten blijken van vriendelijke gevoelens tegenover Nederland.

Ik denk aan de benoeming van John Hood als Australisch Ambassadeur in Indonesië. Menzies had de Heer Teppema toegezegd ons in ieder geval te zullen kennen in die benoeming, doch in de praktijk moesten wij daarvan kennis nemen uit de pers, nadat de toenmalige Gezant een uur tevoren nog een onderhoud op External Affairs gevoerd had.

Het optreden van Australië als sponsor voor het Indonesische lidmaatschap van de Verenigde Naties, waarvan naderhand nog wel bleek dat Australië daartoe het initiatief had genomen, had men ons bij een hartelijke verhouding toch zonder bezwaar van tevoren kunnen laten weten.

Het zenden van een handelsmissie naar Indonesië, moesten wij eveneens uit de pers vernemen.

De houding van Australië in de Ambon kwestie, getuigt al evenmin van een oprechte vriendschap.

Over al deze voorvallen kan gesteld worden, dat Australië generlei verplichting had ons in te lichten, doch juist in deze gevallen had de Australische Regering de gelegenheid te tonen dat het bereid is meer intieme en vertrouwelijke betrekkingen te onderhouden zonder haar eigen belangen daarmee te schaden. Slechts in de Nieuw-Guinea kwestie waar men (althans op het ogenblik) ons nodig heeft, is men onze vriend. Veranderen de omstandigheden in die zin dat men het zonder ons kan stellen, dan zal niet gearzeld worden op alle gegeven woorden terug te komen en ons prompt in de steek te laten.

De Heer van Ittersum typeerde de verhouding tussen Nederland en Australië als een "marrage de raison". Om bij de beeldspraak van de Heer van Ittersum te blijven; het huwelijk tussen de Australische en Nederlandse Regeringen is gebaseerd op verstandelijke overwegingen en op een (tijdelijke) belangengemeenschap. Nederland, hoewel het verleden niet vergeten hebbend, ziet in Australië het aangewezen land om ons te steunen in de Nieuw-Guinea zaak; maar heeft in wezen toch weinig vertrouwen in de Australische bedoelingen. Australië anderzijds, dat onder geen voorwaarde Indonesië in Nederlands Nieuw-Guinea wenst, is bereid ons te steunen of liever gezegd alles te doen om Indonesië uit Nieuw-Guinea te houden. Het liefst zou Australië geheel Nieuw-Guinea onder haar bewind zien komen, doch zich rekenschap gevend dat dit doel niet bereikbaar is, gaat het noodgedwongen het verstandshuwelijk met ons aan, hoewel het op haar beurt weinig vertrouwen heeft in de Nederlandse bedoelingen. Ziet Australië ooit kans om haar werkelijke doel d.i. het verkrijgen van geheel Nieuw-Guinea voor zichzelf, te bereiken, op welke wijze dan ook (b.v. door het aangaan van een geheime overeenkomst met Indonesië), dan zal het ongetwijfeld terstond tot echtscheiding overgaan.

Of nu Menzies meer te vertrouwen is dan Spender, lijkt mij in dit verband niet de doorslaggevende factor. Bij iedere Australische Regering, of deze nu liberaal of labour is, zal toch steeds het Australische belang prevaleren en daar de Nederlandse en Australische belangen slechts in beperkte mate parallel lopen, zal het Nederlandse belang maar al te gemakkelijk in het gedrang komen. Mocht zich een dergelijke situatie ooit voordoen, dan zullen wij op Menzies al evenmin kunnen rekenen als op Spender. Het zou voor Nederland noodlottig kunnen zijn, indien wij ons vergisten in de politieke moraal van de Australische staatslieden. Het politieke leven hier te lande staat op een ontastend laag niveau; beschuldigingen van corruptie tegen politieke figuren, waaronder Ministers, hetzij in Federale kringen, hetzij in de afzonderlijke staten, zijn aan de orde van de dag. De debatten in het Parlement hier ter stede worden gekenmerkt door een in West Europa ongekende grofheid en kleinzieligheid. Scheldpartijen komen vrijwel dagelijks voor en

geen Parlements lid voelt zich bezwaard om, zichzelf tegensprekend, de grofste leugens te verkondigen. Zoals dezwerijds meer dan eens werd betoogd, is de Australische politicus er alles aan gelegen zijn positie op het binnenlandse politieke toneel te versterken, zo nodig met overboord gooiing van de elementairste fatsoensbegrippen. In het Huis van Afgevaardigden zijn in de afgelopen weken, in de gespannen atmosfeer veroorzaakt door de "Anti Communist Bill", taferelen voorgekomen, die alle beschrijvingen tarten. De doornee Australiër kan zich terecht afvragen of het landsbelang ook maar in de geringste mate gediend wordt met de politieke vliegenvangerij, waarmede de parlementsleden zich voortdurend bezig houden.

Ik acht iedere Australische politicus, parlements lid en minister ertoe in staat om ten behoeve van het verkrijgen van enige binnenlands politiek voordeel zijn principes zonder meer over boord te gooien. Dit slaat op Labour en op Liberalen en uiteindelijk op Spender en ook Menzies. Ik wees in mijn rapport d.d. 25 September j.l., No. G.2/4344/435, op meningsverschillen tussen Menzies en Spender. Toch geloof ik niet dat Menzies Spender zou willen of kunnen vervangen. Enerzijds schijnt Spender erop gestaan te hebben dat hem de portefeuille van Buitenlandse Zaken zou worden toegewezen en anderzijds kan Menzies, gezien de vele moeilijkheden waarvoor hij staat, zich moeilijk veroorloven dat door een portefeuille wisseling enige twijfel aan de solidariteit van het Kabinet zou bestaan. Hij zal ter wille van de vrede binnen het Kabinet wellicht bereid zijn Spender meer de vrije hand te laten dan met zijn inzichten overeenstemt.

Menzies heeft te kampen met een overatelpend aantal binnenlandse moeilijkheden. Daar is de reeds eerder genoemde "Anti Communist Bill", de straks in behandeling komende wet op de militaire dienstplicht, de bankwet, de snel toenemende inflatie, de in verband daarmee bestaande onenigheid in het Kabinet over de maatregelen ter bestrijding daarvan, de Labour meerderheid in de Senaat, de mogelijkheid van kamerontbinding en nieuwe verkiezingen en last but not least de vakverbonden, waarvan er meer dan één onder sterk communistische invloed staat.

- e) Deze laatsten houden er eenzelfde moraal op na als de politici; ook zij zullen zonder enig gewetensbezwaar een opportunistische politiek voeren in de Nieuw-Guinea kwestie en als zulks de heren op een gegeven ogenblik wegens binnenlandse politieke redenen past, met ontkenning van het grotere landsbelang, een houding aannemen die rechtstreeks tegen de Regeringspolitiek ingaat. Of nu zulks ooit het geval zal zijn, valt niet te voorspellen; het zal geheel van de omstandigheden van het ogenblik afhangen. De Unions beschikken daartoe over voldoende middelen; de "shipping ban", die enige jaren duurde, ligt nog vers in het geheugen; een onwelwillende houding tegen Nederlandse emigranten, een boycott op Nederlandse vliegtuigen, etc., om slechts enkele mogelijkheden te noemen.

Indien op een gegeven ogenblik de Unions een eis indienen tot het verkrijgen van een verhoging van de "basie wage", een vermindering van werkuren (men spreekt hier nu al over de 30-urige werkweek), zullen zij ongetwijfeld geen enkel moreel bezwaar hebben om b.v. op de Regering pressie uit te oefenen met ieder middel waaronder zonedig ook in de Nieuw-Guinea kwestie. Of Menzies dan voet bij stuk zal kunnen en willen houden op dit punt van buitenlandse politiek, zal moeten blijken.

Ik achtte het nuttig bovenstaande factoren te belichten; ik ben mij er anderzijds van bewust, dat, indien het de wens van de Nederlandse Regering is de souvereiniteit over Nieuw-Guinea te behouden, wij geen andere keus hebben dan om met Australië samen te gaan, of wij dit land vertrouwen of niet. In Australië geldt echter zowel bij Regering en Oppositie als bij de Unions in de eerste plaats de stelregel: het doel heiligt de middelen.

Wat betreft de daadwerkelijke oplossing van het Nieuw-Guinea vraagstuk en met name de suggestie van de Heer van Ittersum om geheel Nieuw-Guinea uiteindelijk te verenigen tot één staat, heb ik de eer te berichten, dat dezer dagen de Heer S. Cruse, "official secretary" van het Ceylonese Hoge Commissariaat alhier, een dergelijke gedachtengang tegenover mij ontwikkelde. De Heer Cruse zeide mij dat het vraagstuk van de toekomstige status van (geheel) Nieuw-Guinea een zaak was die door de Aziatische landen moest worden uitgemaakt. Men moest het niet zien als een zaak tussen Nederland en Indonesië en/of Australië. De overbevolking in vele Aziatische landen begint ernstigere vormen aan te nemen. Dit bevolkingsoverschot zal moeten uitzwermen en indien dit niet op vredelievende wijze mogelijk is, zal het te eniger tijd met geweld geschieden. Nieuw-Guinea nu is een land met grote mogelijkheden en is de aangewezen plaats om bedoelde bevolkingsoverschotten te absorberen. Nieuw-Guinea kan gemakkelijk een bevolking van 25 miljoen mensen herbergen. Nieuw-Guinea zou onder trustschap van een aantal Aziatische landen gesteld moeten worden, dat de huidige bevolking en de nieuwkomers geleidelijk tot onafhankelijkheid zou opleiden tot het gehele gebied na verloop van jaren een zelfstandige staat zou kunnen vormen. Ik vroeg de Heer Cruse of deze theorie uitsluitend gebaseerd was op economische overwegingen. Hij bevestigde zulks en verklaarde dat aan zijn theorie generlei politieke ideologie ten grondslag lag. Ik meende hem erop te mogen wijzen, dat, hoewel de meningen over de economische mogelijkheden van Nieuw-Guinea weliswaar enigszins uiteenlopen, er voor zover mij bekend geen sprake van was, dat het een bevolking, zoals hij meende van 25 miljoen, zou kunnen opnemen. In dat geval ontbrak aan zijn theorie, hoe interessant ook, iedere grondslag. Hij merkte nog op dat Nieuw-Guinea geen opname gebied voor de Europese bevolking kon zijn; West Europa had daaraan immers geen behoefte. Het kon immers zijn emigranten zenden naar de "wide open spaces" van Canada, Zuid-Afrika en Australië. Hij voegde hieraan glimlachend toe, dat wij Nederlanders niet vielen onder de beperkende bepalingen van de "White Australia Policy". Hoewel de Heer Cruse mij zeide, dat de hier geschetste zienswijze een zuiver persoonlijk mening was, meen ik er goed aan te doen die ter kennis van Uwe Excellentie te brengen. Het is immers zeer wel mogelijk te achten dat deze gedachtengang in meerdere Aziatische landen begint op te komen.

De Tijdelijk Zaakgelastigde,

(w.g.) A.H. HASSELMAN.